

הַלְבוֹת עֲרָכִים וְחֲרָמִים פָּרָק ח

א. בַּחֲמֹשֶׁה עָשָׂר בְּאֶדֶר, בֵּית דִּין נִפְנִין לַחֲפֵשׁ וְלַבְדֵּק עַל צָרְכֵי צָבוּר וְעַל עֲנִינֵי הַקִּדְּשׁוֹת; וּבּוֹדֵקִין עֲלֵיהֶן וְדוֹרְשִׁין וְחוֹקְרִין, וּפּוֹדִין אֶת הַהִקְדָּשׁוֹת וְאֶת הַחֲרָמִים, וְגוֹבִין אֶת הָעֲרָכִים וְאֶת הַדָּמִים מִכָּל הַחֵיב בָּהֶן כְּדִי שִׁיחִיָּה הַכֹּל עֲתִיד עִם תְּרוּמַת שְׁקָלִים, לַחֲזֹק אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ.

ב. אֵין פּוֹדִין אֶת הַהִקְדָּשׁוֹת, אֲלֹא בִשְׁלוּשָׁה בְּקִיָּאִין; וְכֵן כְּשֶׁגּוֹבִין מִטְּלָטְלִין שְׁמִמְשַׁכְּנִין מִחֵיבֵי עֲרָכִים, שְׁמִין אוֹתָן בִּשְׁלוּשָׁה. וְכִשְׁמַעְרִיכִין בְּהֵמָה וְכִיּוֹצֵא בָּהּ מִשָּׂאֵר מִטְּלָטְלִין, שְׁמִין אוֹתָהּ בִּשְׁלוּשָׁה.

ג. אֲבָל כְּשֶׁמַּעְרִיכִין אֶת הַקִּרְקָעוֹת, אוֹ אִם הִזְקָקוּ לַגְּבוֹת עֲרָכֵי אָדָם מִן הַקִּרְקָע שְׁלוֹ אֵין מַעְרִיכִין אוֹתָן אֲלֹא בַּעֲשָׂרָה, וְאַחַד מֵהֶן כּוֹהֵן: שְׁהָרִי "כֹּהֵן" (ויקרא כז, ח; ועוד שש פעמים בהמשך הפרק) כְּתוּב בַּפֶּרֶשָׁה.

ד. וְכֵן הָאוֹמֵר דָּמֵי עָלִי, אוֹ דָּמֵי פְלוֹנִי עָלִי, אוֹ דָּמֵי יָדִי, אוֹ דָּמֵי רַגְלִי כְּשֶׁשְׁמִין אוֹתוֹ כְּמָה הוּא שׁוֹוָה, אוֹ כְּמָה דָּמֵי יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ שְׁמִין בַּעֲשָׂרָה, וְאַחַד מֵהֶן כּוֹהֵן.

ה. כְּשֶׁפּוֹדִין אֶת הַהִקְדָּשׁוֹת מִיָּדֵי הַהִקְדָּשׁ, בֵּין שֶׁהָיוּ קִרְקָעוֹת אוֹ מִטְּלָטְלִין מִכְרִיזִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי כָּל הַבָּאִין לַפְּדוֹת. אָמַר אֶחָד הָרִי הֵן שְׁלִי בַּעֲשׂוֹר סְלָעִים, וְאָמַר אֶחָד בַּעֲשָׂרִים, וְאָמַר אֶחָד בִּשְׁלוּשִׁים, וְאָמַר אֶחָד בְּאַרְבָּעִים, וְאָמַר אֶחָד בְּחֲמִשִּׁים, חָזַר בּוֹ שְׁלַחֲמָשִׁים לְבָדוֹ מִמִּשְׁכָּנִין מִנְּכָסָיו עֶשֶׂר, וְנוֹתְנִין אוֹתָן הַהִקְדָּשׁוֹת לְזֶה שֶׁנָּתַן אֲרָבָעִים; וְנִמְצָא הַהִקְדָּשׁ נוֹטֵל חֲמִשִּׁים, עֶשֶׂר מִזֶּה וְאַרְבָּעִים מִזֶּה.

ו. חָזַר בּוֹ אַחֲרֵי כֵן שְׁלֹאֲרָבָעִים מִמִּשְׁכָּנִין מִנְּכָסָיו עֶשֶׂר, וְנוֹתְנִין אֶת הַהִקְדָּשׁ לְבַעַל הַשְּׁלוּשִׁים; וְכֵן עַד הִרְאִישׁוֹן. חָזַר בּוֹ הִרְאִישׁוֹן שֶׁנָּתַן עֶשֶׂר מִכְרִיזִין עַל הַהִקְדָּשׁ פַּעַם שְׁנִיָּה, וּמוֹכְרִין אוֹתוֹ: אִם נִפְדָּה בַּפָּחוֹת מִעֶשֶׂר, נִפְרָעִין מִשְׁלַעֲשׂוֹר אֶת הַמוֹתֵר.

ז. כְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשִׁחְזָרוֹ זֶה אַחֵר זֶה; אֲבָל אִם חָזְרוּ כָּלָן כְּאַחַת, מִשְׁלָשִׁין בִּינֵיהֶם בְּשׁוֹוָה. כִּיצַד: אָמַר הִרְאִישׁוֹן הָרִי הוּא שְׁלִי בַּעֲשׂוֹר, וְאָמַר הַשְּׁנִי בַּעֲשָׂרִים, וְאָמַר הַשְּׁלִישִׁי בְּאַרְבַּע וְעֶשְׂרִים, וְחָזַר בּוֹ הַשְּׁלִישִׁי וְהַשְּׁנִי כְּאַחַד נוֹתְנִין אוֹתוֹ לְרִאִישׁוֹן בַּעֲשׂוֹר, וּמִמִּשְׁכָּנִים מִנְּכָסֵי שְׁנֵי בְּשַׁבַּע וּמִנְּכָסֵי שְׁלִישִׁי בְּשַׁבַּע; וְנִמְצָא הַהִקְדָּשׁ גּוֹבֵה אֲרָבַע וְעֶשְׂרִים.

ח. וְכֵן אִם חָזְרוּ שְׁלֹשֶׁתָן כְּאַחַת, וְנִמְכַּר הַהִקְדָּשׁ בִּשְׁלוֹשׁ מִמִּשְׁכָּנִין מִנְּכָסֵי כָּל אֶחָד מִשְׁלֹשֶׁתָן שְׁבַע סְלָעִים. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם.

ט. הַבְּעָלִים קוֹדֵמִין לְכָל אָדָם, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ; וְאֵין מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ עַל עֲלוּיָן שְׁלֹשָׁר הַפּוֹדִים, אֲלֹא עַל מֶה שֶׁנוֹתְנִין הֵן תְּחִלָּה. כִּיצַד: אָמְרוּ הַבְּעָלִים הָרִי זֶה שְׁלָנוּ בַּעֲשָׂרִים, וּבֹא אַחֵר וְאָמַר הָרִי הוּא שְׁלִי בַּעֲשָׂרִים הַבְּעָלִים קוֹדֵמִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ וְנוֹתְנִין חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים.

י. בֹּא אַחֵר וְאָמַר הָרִי הוּא שְׁלִי בְּאַחַד וְעֶשְׂרִים אִם שִׁתְּקוּ הַבְּעָלִים וְלֹא הוֹסִיפוּ כָּלוּם, מוֹכְרִין אוֹתוֹ לָהֶם בְּחֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים. וְאִם הוֹסִיפוּ הַבְּעָלִים עַל הָעֶשְׂרִים וְאַחַד, אִפְּלוּ פְּרוּטָה אַחַת

הָרִי אֵלָיו נוֹתֵנִין שֵׁשׁ וְעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה: אֶחָד וְעֶשְׂרִים שְׁנָתָנוּ מֵעֶצְמָן, וְחֲמֵשׁ שָׁהֵן חִיבִין בּוֹ מִשּׁוּם חֲמֵשׁ הַמֶּתֶן שְׁנָתָנוּ תַּחֲלָה. יא. וְכֵן אִם בָּא הַשְּׁנִי וְאָמַר הָרִי הוּא שְׁלִי בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם, וּבָא שְׁלִישִׁי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלוֹשׁ, וּבָא רְבִיעִי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וָאַרְבַּע, וּבָא חֲמִישִׁי וְאָמַר בְּעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ, וְהוֹסִיפוּ הֵן עַל הָעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אִפְלוּ פְרוּטָה אַחַת כּוֹפִין אוֹתָן לִתֵּן שְׁלוּשִׁים וּפְרוּטָה: חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים וּפְרוּטָה שְׁנָתָנוּ מֵעֶצְמָן, וְחֲמֵשׁ שְׁלֹחֲמֵשׁ שָׁהֵן חִיבִין בּוֹ לְפִי שְׂאִין הַבְּעָלִים מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ עַל עֲלוּיו שְׁלֹזָה, אֲלֹא חֲמֵשׁ מָה שְׁנָתָנוּ תַּחֲלָה מוֹסִיפִין עַל מָה שְׁנָתָן הָאֲחֵרוֹן אִם רָצוּ.

יב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשָׁלָא שְׁמוּ הַהֲקָדֵשׁ שְׁלוּשָׁה מִמַּחֲוִין; אָבֵל אִם שְׁמוּ אוֹתוֹ שְׁלוּשָׁה מִמַּחֲוִין, וְאָמְרוּ שֶׁהוּא שְׁוֹהָה מָה שְׁנָתָן הָאֲחֵרוֹן, וְהוֹסִיפוּ הַבְּעָלִים עַל עֲלוּיו, אִפְלוּ פְרוּטָה אַחַת הָרִי הֵן מוֹסִיפִין חֲמֵשׁ עַל עֲלוּיו שְׁלֹאֲחֵרוֹן, וְנוֹתְנִין אֶחָד וּשְׁלוּשִׁים וְדִינָר וּפְרוּטָה.

יג. הָרִי שְׁלָא נִשּׁוּם הַהֲקָדֵשׁ, וְנָתָנוּ הַבְּעָלִים תַּחֲלָה עֶשְׂרִים, וּבָא אַחֲרוֹן וְנָתַן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים, וְשִׁתְּקוּ הַבְּעָלִים וְלֹא הוֹסִיפוּ כָּלוּם הַבְּעָלִים קוֹדֵמִין: שְׂאָף הֵן חִיבִין לִתֵּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים, מִפְּנֵי הַחֲמֵשׁ. בָּא אַחֲרוֹן וְנָתַן שֵׁשׁ וְעֶשְׂרִים, הוּא קוֹדֵם; וְאִם רָצוּ הַבְּעָלִים וְהוֹסִיפוּ אִפְלוּ פְרוּטָה, נוֹתְנִין אַחַת וּשְׁלוּשִׁים וּפְרוּטָה כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה לְעוֹלָם.

יד. אֵין מִקְדִּישִׁין וְלֹא מַעֲרִיכִין וְלֹא מַחֲרִימִין בְּזִמָּן הַזֶּה שְׂאִין שֵׁם מִקְדָּשׁ בַּחֲטָאִינוּ, כְּדִי לַחֲזֹק אֶת בְּדָקוֹ. וְאִם הִקְדִּישׁ אוֹ הֶעֱרִיךְ אוֹ הִחֲרִים אִם הִיָּתָה בְּהֵמָה, נוֹעַל דָּלַת בְּפִנִּיָּה עַד שִׁתְּמוֹת מַאֲלִיָּה; וְאִם הָיוּ פְרוּת אוֹ פְסוּת אוֹ כָּלִים, מַנִּיחִין עַד שִׁירְקָבוּ; וְאִם הָיוּ מְעוֹת אוֹ כָּלִי מַתְכוֹת, יִשְׁלִיכֵן לַיָּם הַגָּדוֹל יָם הַמֶּלַח כְּדִי לְאַבְדָּן.

טו. הִקְדִּישׁ אוֹ הִחֲרִים עֶבֶד שְׁנִכְנַס לַמִּצְוֹת, פּוֹדֶהוּ וַיִּלְכוּ הַדָּמִים לַיָּם הַמֶּלַח כְּשֶׁאָר דָּמִים וְעֶרְכִים שְׁלִזְמָן הַזֶּה; וְאִם הָיָה עֶבֶד גּוֹי, לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

טז. מִתֵּר לַפְּדוּת הַהֲקָדָשׁוֹת בְּזִמָּן הַזֶּה לְכַתְּחֻלָּה, וְאִפְלוּ בְּפְרוּטָה; וּמִשְׁלִיךְ אֶת הַפְּרוּטָה לַיָּם הַמֶּלַח. וְחֲכָמִים דָּנוּ שִׁיפְדָּה בְּאַרְבָּעָה זְוִזִּים אוֹ קְרוֹב לָזָה, כְּדִי לְפָרֶסֶם הַדָּבָר. אָבֵל בְּזִמָּן הַמִּקְדָּשׁ, לֹא יִפְדָּה לְכַתְּחֻלָּה אֲלֹא בְּשׂוֹי כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

יז. מִי שֶׁהִחֲרִים בְּזִמָּן הַזֶּה מִטְּלָטְלִין סֵתָם, הָרִי אֵלָיו נִתְּנִין לְכוֹהֲנִים הַנִּמְצָאִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם. אָבֵל אִם הִחֲרִים שָׂדֶה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל סֵתָם, אוֹ שֶׁהִחֲרִימָה לְכוֹהֲנִים אֵינָה חֶרֶם: שְׂאִין שָׂדֶה חֶרֶם נֹהֲגָת, אֲלֹא בְּזִמָּן שֶׁהַיּוֹבֵל נֹהֵג. הִחֲרִים לְכוֹהֲנִים קֶרֶקַע בְּחוּצָה לְאַרְץ, וְאִפְלוּ בְּזִמָּן הַזֶּה הָרִי הִיא כְּמִטְּלָטְלִין בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְתִנָּתֵן לְכוֹהֲנִים.

יח. אָף עַל פִּי שֶׁהִקְדָּשׁוֹת וְהֶעֱרָכִים וְהִחֲרָמִים מִצְוֹת, וְרֹאוּי לֹא לְאָדָם לְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בְּדְבָרִים אֵלָיו, כְּדִי לִכְפֹּת יָצְרוּ וְלֹא יִהְיֶה כִּילִי, וַיִּקְיָם מָה שֶׁצּוּר נִבְיָאִים "כִּבְדֹּת אֶת-ה', מִהוֹנֶךְ" (משלי ג, ט) אָף עַל פִּי כֵן, אִם לֹא הִקְדִּישׁ וְלֹא הֶעֱרִיךְ מַעוֹלָם, אֵין בְּכָף כָּלוּם: הָרִי הַתּוֹרָה הַעֲיֵדָה וְאִמְרָה "וְכִי תַחֲדֹל, לִנְדוֹר לֹא-יִהְיֶה בָךְ, חֲטָא" (דברים כג, כג).

יט. לְעוֹלָם לֹא יִקְדִּישׁ אָדָם וְלֹא יַעֲרִיךְ וְלֹא יַחֲרִים, כָּל נִכְסָיו; וְהַעֲוֶשֶׂה זֶה, עֹבֵר עַל דַּעַת הַכְּתוּב שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר "מִכָּל-אֲשֶׁר-לוֹ" (ויקרא כז, כח), לֹא כָּל אֲשֶׁר לוֹ, כִּמּוֹ שֶׁבָּאָרוֹ חֲכָמִים. וְאֵין זֶה חֲסִידוּת, אֲלָא שְׁטוּת שֶׁהָרִי זֶה מֵאֲבֹד כָּל מְמוֹנוֹ, וַיִּצְטָרֵךְ לְבָרִיּוֹת; וְאֵין מֵרַחֲמִין עָלָיו. וּבָזֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ חֲכָמִים, חֲסִיד שׁוֹטָה מִכָּלֵל מִכָּלֵי עוֹלָם.

כ. אֲלָא כָּל הַמַּפְזֵר מְמוֹנוֹ בְּמַצּוֹת, אֵל יַפְזֹר יוֹתֵר מִחֲמַשׁ; וַיִּהְיֶה כִּמּוֹ שֶׁצּוּר נִבְיָאִים "מִכָּלֵל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט" (ראה תהילים קיב, ה) בֵּין בְּדִבְרֵי עוֹלָם בֵּין בְּדִבְרֵי תוֹרָה. אִפְּלוּ בְּקִרְבָּנוֹת שֶׁאָדָם חַיִּב בָּהֶן הָרִי חֲסֵה תוֹרָה עַל הַמָּמוֹן וְאִמְרָה, שְׂיִבִּיא כְּפִי מִסֵּת יָדוֹ; קֵל וְחֶמֶר לְדִבְרִים שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בָּהֶן, אֲלָא מִחֲמַת נִדְרוֹ שֶׁלֹּא יִנָּדֵר אֲלָא כָּרְאוּי לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר "אִישׁ, כְּמִתְנֵת יָדוֹ, כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר נָתַן-לָךְ" (דברים טז, יז).

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסִיעֵן. נִגְמַר סֵפֶר שִׁשִּׁי, בְּעֶזְרַת שַׁדִּי. וּמִנֵּין פְּרָקִים שְׁלֹסְפֵר זֶה, שְׁלוּשָׁה וְאַרְבָּעִים: הֵלְכוֹת שְׁבוּעוֹת, שְׁנִים עָשָׂר פְּרָקִים; הֵלְכוֹת נְדָרִים, שְׁלוּשָׁה עָשָׂר פְּרָקִים; הֵלְכוֹת נְזִירוֹת, עֶשְׂרֵה פְּרָקִים; הֵלְכוֹת עֲרָכִים וְחֲרָמִים, שְׁמוֹנֶה פְּרָקִים.